

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 59 0 Ps 029513 17 Rev
Banjaluka, 08.03.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Gorjane Popadić kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Svjetlane Knežević, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca E. d.o.o. B., koga zastupa punomoćnik advokat V.S. iz B., Ulica ..., protiv tuženog B. d.o.o. L., koga zastupa punomoćnik advokat S.M.S. iz T., Ulica ..., radi isplate novčanog potraživanja, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 029513 17 Pž od 28.09.2017. godine, na sjednici održanoj dana 08.03.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obje nižestepene presude preinačavaju tako što se obavezuje tuženi da tužiocu na ime duga isplati iznos od 62.033,79 KM, sa zakonskom zateznom kamatom i to:

- na iznos od 12.308,94 KM počev od 11.03.2015. godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.04.2015. godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.05.2015. godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.06.2015. godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.07.2015. godine pa do konačne isplate,

te se obavezuje tuženi da tužiocu na ime troškova cijelog postupka plati iznos od 13.286,10 KM, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 Ps 029513 16 Ps od 04.05.2017. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca da mu tuženi isplati na ime duga iznos od 62.033,79 KM sa zakonskom zateznom kamatom i to:

- na iznos od 12.308,94 KM počev od 11.03.2015 godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.04.2015 godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.05.2015 godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.06.2015 godine pa do konačne isplate,
- na iznos od 12.431,20 KM počev od 11.07.2015 godine pa do konačne isplate,

kao i da tužiocu naknadi troškove parničnog postupka.

Obavezan je tužilac da tuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.965,60 KM.

Odbijen je tuženi sa zahtjevom za naknadu troškova parničnog postupka za iznos od 148,98 KM.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 029513 17 Pž od 28.09.2017. godine, žalba tužioca je odbijena i potvrđena presuda Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 Ps 029513 16 Ps od 04.05.2017. godine.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 1.535,65 KM, te zahtjev tuženog za sastav odgovora na žalbu u iznosu od 1.050,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija odbije.

Revizija je osnovana.

Predmet spora ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da mu tuženi isplati dio neisplaćene kupoprodajne cijene u iznosu od 62.033,79 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, na ime ispunjenja ugovora zaključenog 27.02.2015. godine.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su parnične stranke zaključile 27.02.2015. godine pismeni ugovor o kupoprodaji opreme za laboratoriju, kojim se tužilac (kao prodavac) obavezao da će isporučiti robu tuženom (kao kupcu) najkasnije 60 dana od dana potpisivanja ugovora, a kupac se obavezao da na ime isporuke robe isplati prodavcu cijenu u iznosu od 74.587,25 KM sa obračunatim PDV, zaključno sa avgustom 2015. godine, tako što će cijenu isplatiti u 6 jednakih mjesečnih rata, od kojih prva rata dospjeva danom potpisivanja ugovora, a ostale mjesečno do desetog u mjesecu za prethodni mjesec; da je tužilac uvezao robu 23.03.2015. godine u carinsku ispostavu S., ali da tuženom roba nije isporučena; da je tuženi dana 14.04.2015. godine uplatio prvu ratu kupoprodajne cijene u iznosu od 12.553,79 KM; da je tužilac opomenom pred tužbu od 03.12.2015. godine (koju je tuženi primio 07.12.2015. godine) pozvao tuženog da u roku od 8 dana od dana prijema opomene izvrši plaćanje iznosa od 62.033,79 KM; da je u svom odgovoru na opomenu od 16.12.2015. godine tuženi naveo da u vrijeme potpisivanja ugovora tužilac nije imao na lageru robu, a da kasnije tuženi nije mogao preuzeti robu zbog kašnjenja radova u prostoru predviđenom za instaliranje, te da je opomena tužioca preuranjena, kao i eventualno preduzimanje drugih radnji prema sudu jer da narudžba nije otkazana obzirom da je uplaćena jedna rata a dalje uplate stopirane dok se ne završi prostor o čemu će tužilac biti obaviješten; da se do zaključenja glavne rasprave tuženi nije izjašnjavao na okolnosti završetka prostora predviđenog za instaliranje ugovorene opreme, niti je do zaključenja glavne rasprave tvrdio, pa ni dokazivao da je tužioca obavijestio da zahtjeva ispunjenje ugovora; da je tužilac svojim dopisom od 01.03.2016. godine „podsjetio“ tuženog da je prošlo godinu dana od potpisivanja ugovora za nabavku laboratorijske opreme, te zatražio da do 10.03.2016. godine izvrši plaćanje preostalog iznosa po ugovoru, nakon čega će mu isporučiti robu koja se nalazi na lageru tužioca.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je zaključio da tužilac nije izvršio svoju ugovorenu obavezu isporuke ugovorene opreme tuženom u ugovorenom roku od 60 dana od dana zaključenja ugovora, iako je robu uvezao u tom roku, niti je tuženi izvršio svoju ugovorenu obavezu plaćanja ugovorene cijene u cijelosti, da je tužilac uslovljavao isporuku robe isplatom ostatka ugovorene cijene opreme do čega nije došlo.

Po ocjeni prvostepenog suda predmetni ugovor predstavlja ugovor sa fiksnim rokom ispunjenja obaveza i to kako plaćanja ugovorene kupoprodajne cijene, tako i isporuke robe, tako da je ugovor raskinut po samom zakonu u smislu čl. 125. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO), sa posljedicama raskida ugovora shodno odredbi člana 132. ZOO. Iz tog razloga prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev za isplatu neisplaćenog ostatka ugovorene kupoprodajne cijene opreme, zbog raskida ugovora po samom zakonu.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje, ali ne i pravni zaključak prvostepenog suda, te je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Obrazlaže da iz sadržine ugovora proizilazi da stranke nisu predvidjele fiksni rok, jer to nisu naznačile, niti to proizilazi iz okolnosti koje su pratile zaključenje ugovora i njegovo izvršenje. Pored toga, nalazi da iz dopisa tuženog od 16.12.2015. godine na opomenu tužioca, proizilazi da on predmetni ugovor održava na snazi, jer narudžba nije otkazana i da je spreman ispuniti ugovor dok se završi poslovni prostor tuženog.

Dalje zaključuje da je tužilac u vrijeme za ispunjenje ugovorne obaveze – predaje stvari, imao na raspolaganju uvezenu opremu i nesumnjivo bio u mogućnosti da isporuči kupcu uvezenu robu, a da tuženi nije mogao primiti opremu koju je tužilac uvezao, jer nije osposobio svoj poslovni prostor.

Međutim, kako tuženi nije dokazao opravdane razloge odbijanja da preuzme stvar čija mu je predaja ponuđena, drugostepeni sud zaključuje da tužilac kao prodavac može samo tražiti raskid ugovora, a ne njegovo ispunjenje shodno odredbi člana 519. stav 2. ZOO.

Pobijana presuda nije pravilna.

Prema ugovoru koji je zaključen 27.02.2015. godine, obaveza tužioca je da isporuči robu tuženom odnosno da mu je stavi na raspolaganje najkasnije 60 dana od dana potpisivanja ugovora (član 2. stav 2. ugovora), a obaveza tuženog da na ime isporuke robe isplati prodavcu kupoprodajnu cijenu u iznosu od 74.587,25 KM sa obračunatim PDV (član 2. stav 1.), u 6 jednakih mjesečnih rata, od kojih prva rata dopjeva danom potpisivanja ugovora, zaključno sa avgustom 2015. godine (član 3. ugovora), a svaka sljedeća mjesečno. Predmet ugovora je oprema za laboratorij, koja je taksativno nabrojana u Predračunu od 12.12.2014. godine, koji čini sastavni dio ugovora (član 1. ugovora). U predračunu koji je sastavni dio ugovora tužilac je kao mjesto isporuke naznačio paritet-FCO V. 1.

Dakle, određeno je koje stvari su predmet prodaje, te mjesto isporuke, dok je vrijeme isporuke određeno okvirno (60 dana od dana potpisivanja ugovora).

Prema odredbi člana 454. ZOO, glavna obaveza prodavca iz ugovora o prodaji je da prenese na kupca pravo svojine na prodatu stvar i da mu je u tu svrhu preda, a obaveza kupca da plati cijenu u novcu i da preuzme stvar.

Prodavac je dužan predati stvar kupcu u vrijeme i u mjestu određenom ugovorom.

Obaveze kupca su da plati cijenu u vrijeme i mjestu previđenom ugovorom (član 516. stav 1. ZOO) i da preuzme stvar. Preuzimanje stvari se sastoji u preduzimanju potrebnih radnji da bi predaja bila moguća, kao i u odnošenju stvari (član 519. stav 1. ZOO).

Kada je, kao u konkretnom slučaju, predaja stvari određena u toku izvjesnog perioda, a nije određen tačan datum predaje, pravo da u ugovorenom periodu odredi datum predaje pripada prodavcu (član 469. ZOO).

Predaja stvari ili isporuka robe, stavljanje na raspolaganje kupcu, osnovna je obaveza prodavca. Smatra se da je prodavac izvršio obavezu predaje stvari kad kupcu stvar uruči ili preda ispravu kojom se stvar može preuzeti (član 467. ZOO), jer je primarni cilj isporuke prenos posjeda stvari na kupca, odnosno stvaranje mogućnosti da kupac stekne posjed stvari, budući da prodavac ostaje vlasnik robe sve do njene isporuke.

Označivši mjesto isporuke robe klauzulom paritet-FCO V.I. stranke su ugovorile primjenu međunarodnih pravila za tumačenje trgovinskih termina (Incoterms), koja se primjenjuju na odnose između prodavaca i kupaca, od kojih svako od izabranih pravila-klauzula navedeno u ugovoru stranaka označava položaj robe u prometu, odnosno ugovorene uslove isporuke. Prema ugovorenoj klauzuli iz konkretnog ugovora, smatra se da je prodavac izvršio isporuku robe kupcu kada je u mjestu određenom ugovorom stavio na raspolaganje robu, a u konkretnom slučaju to je laboratorija tuženog.

Proizlazi da je tužilac uvezao robu koja je predmet ugovora dana 23.03.2015. godine, što znači da je u vrijeme za ispunjenje ugovorne obaveze – predaje stvari, imao na raspolaganju uvezenu opremu i nesumnjivo bio spreman da isporuči kupcu uvezenu robu u ugovorenom roku isporuke (najkasnije do 27.04.2015. godine) i tako izvrši svoju obavezu.

Iz iskaza zakonskog zastupnika tuženog proizlazi da je sa prodavcem postojao usmeni kontakt vezano za odgađanje isporuke robe, jer u vrijeme kada je tužilac trebao isporučiti robu nisu bili završeni građevinski radovi u poslovnom prostoru tuženog u kojem je trebala biti smještena oprema. U odgovoru na tužbu tuženi navodi i da je usmeno dogovoreno da prodavac instalira opremu o svom trošku u poslovnom prostoru tuženog i edukuje njegove zaposlenike oko korištenja i održavanja opreme, što je bio jedan od glavnih uslova tuženog za zaključenje ugovora. Iz međusobne komunikacije ugovarača nesporno je da je tuženi tražio od tužioca prolongiranje ugovorenog roka isporuke od 60 dana budući da robu nije mogao preuzeti zbog nezavršenih građevinskih radova u poslovnom prostoru tuženog u kojem je trebala biti smještena oprema koja je uvezena na osnovu ugovora parničnih stranaka.

Ti radovi nisu bili završeni ni osam mjeseci nakon isteka ugovorenog roka od 60 dana u kome se prema ugovoru tužilac obavezao na isporuku robe, što proizlazi iz odgovora tuženog od

16.12.2015. godine, kojim tuženi obavještava tužioca da nije otkazao narudžbu i obavezuje se da će o završetku radova obavijestiti tužioca, kako bi se tada roba isporučila.

Proizlazi da tuženi ostaje kod ugovora i želi robu koju je ugovorio, ali mu nije odgovaralo vrijeme isporuke koje je bilo određeno ugovorom jer nije imao mogućnosti da primi robu. Ove razloge tuženog tužilac je uvažio, pa je to razlog što svoju obavezu isporuke robe prema članu 2. ugovora nije izvršio u roku od 60 dana od zaključenja ugovora.

Zbog toga su stranke usmenim sporazumom izmijenile ugovor u pogledu roka isporuke robe, dok je u svemu ostalom (pa i u pogledu cijene i načina plaćanja robe) ugovor ostao neizmjenjen. Za izmjenu ugovora nije potrebna pismena forma, već je dovoljno da su se ugovarači sporazumjeli da se određene odredbe ugovora izmijene i o tome postigli saglasnost. Po tom sporazumu tuženi se obavezoao da će tužioca obavijestiti kada će laboratorija biti završena, kako bi se isporuka tada izvršila.

Stranke u obligacionim odnosima su slobodne, u granicama prinudnih propisa, javnog poretka i dobrih običaja, da svoje odnose urede po svojoj volji (član 10. ZOO). Princip slobode ugovaranja podrazumijeva mogućnost subjekata prava da svojom slobodnom voljom stvaraju pravnu normu koja ih obavezuje na međusobno ponašanje. Ta je norma ugovor i za njih ima snagu zakona. Tako su stranke slobodne (u granicama prinudnih propisa) da saglasnim izjavama volje zaključče ugovor, odrede sadržinu ugovora, izaberu saugovarača, okončaju ugovor, izmijene ga ili zamijene novim.

Kako je predmetni ugovor na snazi, a tuženi u docnji sa ispunjenjem svoje obaveze isplate preostalog dijela kupoprodajne cijene jer je protekao ugovoreni rok plaćanja (zaključno sa avgustom 2015. godine), tužilac saglasno odredbi člana 124. i 262. ZOO ima pravo da traži ispunjenje ugovora i plaćanje ugovorene cijene robe, o čemu je prethodno i prije podnošenja tužbe obavještavao tuženog i pozivao ga da svoju obavezu izvrši.

Zbog toga osnovano revident ukazuje da je pogrešan zaključak drugostepenog suda da je tužilac u smislu odredbe člana 519. stav 2. ZOO mogao tražiti samo raskid, a ne i ispunjenje ugovora.

Iz navedenih razloga, odlučeno kao u izreci na osnovu odredbi člana 250. stav 1. ZPP.

Kako su odluke nižestepenih sudova preinačene, to je ovaj sud odlučio o troškovima cijelog postupka na osnovu odredbe člana 397. stav 2. ZPP, a u vezi sa članom 386. stav 1. i članom 387. ZPP. Obavezan je tuženi da tužiocu, koji je uspio sa revizijom, naknadi na ime troškova cijelog postupka iznos od 13.286,10 KM, od čega na ime prvostepenog postupka iznos od 6.215,00 KM (za sastav tužbe 1.023,75 KM, pristup na dva održana ročišta 17.03.2017. i 11.04.2017. godine po 1.023,75 KM, za pristup na dva ročišta odgode po 511,80 KM, odsustvo iz kancelarije 120,00 KM, taksa na tužbu i presudu po 1.000,00 KM), na ime troškova žalbenog postupka iznos od 3.535,65 KM (sastav žalbe sa paušalom i PDV 1.535,62 KM i takse na žalbu 2.000,00 KM), te na ime troškova revizionog postupka iznos od 3.535,65 KM (sastav revizije sa paušalom i PDV 1.535,62 KM i taksa na reviziju 2.000,00 KM), shodno tarifnim brojevima 2. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni glasnik RS" broj 68/05) i

Tarifnom broju 1. tačka 1) i 10) Taksene tarife koja je prema članu 1. stav 2. Zakona o sudskim taksama - "Službeni glasnik RS" broj 73/08, 49/09, 67/13 i 63/14, njegov sastavni dio).

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić